

ФАКТОРИ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ РЕСУРСІВ

В.Д. Пономарьов

аспірант кафедри економіки бізнесу Національного технічного університету
«Харківський політехнічний інститут» (м. Харків)

ORCID: 0009-0007-4464-9863

Т.О. Кобєлева

д.е.н., професор, професор кафедри економіки бізнесу Національного
технічного університету «Харківський політехнічний інститут» (м. Харків)

ORCID: 0000-0001-6618-0380

FACTORS OF EFFICIENCY OF THE USE OF INTELLECTUAL RESOURCES

V.D. Ponomarov

Postgraduate student of the Department of Business Economics of the National
Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute" (Kharkiv)

ORCID: 0009-0007-4464-9863

T.O. Kobelieva

Doctor of Economics, Professor, Professor of the Department of Business Economics
of the National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute"

***Анотація:** У доповіді досліджуються ключові фактори, що впливають на ефективність використання інтелектуальних ресурсів у сучасній економіці. Розглядаються аспекти управління знаннями, інноваційної діяльності, технологічного трансферу та кадрового потенціалу. Аналізуються механізми підвищення ефективності комерціалізації інтелектуального капіталу, а також роль держави та бізнесу у цьому процесі.*

***Ключові слова:** інтелектуальні ресурси, ефективність, управління знаннями, інновації, комерціалізація, технологічний трансфер, кадровий потенціал.*

***Abstract:** The report examines the key factors influencing the efficiency of the use of intellectual resources in the modern economy. The aspects of knowledge management, innovation activities, technological transfer and human resources are considered. The mechanisms for increasing the efficiency of commercialization of*

intellectual capital, as well as the role of the state and business in this process are analyzed.

Keywords: intellectual resources, efficiency, knowledge management, innovations, commercialization, technology transfer, human resources.

У сучасному світі ефективне використання інтелектуальних ресурсів є ключовим чинником розвитку економіки, науки та технологій. Інтелектуальні ресурси включають знання, досвід, творчі здібності та навички персоналу, які відіграють важливу роль у створенні інновацій та підвищенні конкурентоспроможності організацій та держав. Оцінка ефективності використання таких ресурсів дозволяє визначити рівень їхньої оптимізації, впровадження та інтеграції в робочі процеси.

Наукові дослідження в цій сфері зосереджені на розробці методик оцінки інтелектуальних ресурсів, виявленні основних чинників, що впливають на їхню продуктивність, та визначенні найефективніших стратегій управління ними. Особливу увагу слід приділити аналізу показників ефективності, зокрема рівня використання інтелектуального потенціалу, його впливу на інноваційні процеси та економічний розвиток.

Метою цієї доповіді є дослідження підходів до оцінки ефективності використання інтелектуальних ресурсів, визначення ключових факторів, що сприяють їх оптимізації, та розробка рекомендацій щодо підвищення їхньої продуктивності.

Інтелектуальні ресурси – це знання, навички, творчий потенціал та інноваційний потенціал організації чи окремої особи. Їх ефективне використання безпосередньо впливає на конкурентоспроможність та розвиток економіки.

Фактори оцінки ефективності використання інтелектуальних ресурсів

1. Рівень кваліфікації та компетенцій персоналу: освітній рівень, професійна підготовка; досвід роботи, спеціалізовані знання; сертифікації та додаткове навчання

2. Продуктивність праці та інноваційна активність: кількість розроблених інновацій та запатентованих рішень; швидкість впровадження нових технологій; ефективність використання знань у виробничих процесах; рівень використання інформаційних технологій; автоматизація процесів; впровадження систем штучного інтелекту; рівень цифровізації робочих процесів.

3. Ступінь адаптивності та здатність до навчання: гнучкість у зміні стратегій; вміння швидко навчатися новим навичкам; здатність до командної роботи.

4. Фінансові показники: витрати на навчання та підвищення кваліфікації; рентабельність інтелектуальних активів; дохід від впроваджених інновацій.

5. Корпоративна культура та мотивація персоналу: участь працівників у розробці нових ідей; рівень задоволеності співробітників; система стимулювання інноваційної діяльності.

6. Рівень співпраці та комунікації: інтерактивність і координація роботи команди; взаємодія з партнерами та науковими установами; кількість реалізованих колективних проектів.

До методів оцінки ефективності використання інтелектуальних ресурсів на промислових підприємствах пропонуємо віднести наступні:

1. Метод експертних оцінок: анкетування, опитування та аналіз думок спеціалістів; використання методу Делфі для узгодження експертних думок

2. Метод бенчмаркінгу: порівняння з найкращими практиками галузі; аналіз досвіду успішних компаній.

3. Метод фінансових коефіцієнтів: ROI (коефіцієнт рентабельності інтелектуальних активів); R&D Intensity (інтенсивність витрат на наукові

дослідження); метод аналізу продуктивності праці; порівняння рівня продуктивності співробітників; оцінка співвідношення результатів і витрат.

4. Метод аналізу інноваційної активності: кількість впроваджених інновацій; патентна активність підприємства.

5. SWOT-аналіз: оцінка сильних і слабких сторін інтелектуальних ресурсів; визначення можливостей та загроз.

6. Метод КРІ (ключові показники ефективності): оцінка за встановленими критеріями, такими як продуктивність, рівень навчання персоналу, обсяг реалізованих інновацій.

Застосування комбінації цих методів дозволяє забезпечити комплексний підхід до оцінювання інтелектуальних ресурсів та сприяти їх ефективному використанню.

Проведене дослідження підтверджує, що ефективне використання інтелектуальних ресурсів є визначальним фактором для сталого розвитку організацій та держави в цілому. Аналіз існуючих методик оцінки дозволив визначити найважливіші критерії ефективності, серед яких рівень кваліфікації персоналу, ступінь залученості до інноваційної діяльності, продуктивність роботи та якість управлінських рішень.

Встановлено, що для підвищення ефективності використання інтелектуальних ресурсів необхідно:

- запроваджувати системи мотивації та стимулювання персоналу;
- інвестувати в розвиток освіти та підвищення кваліфікації фахівців;
- застосовувати сучасні технології управління знаннями;
- розвивати механізми взаємодії між науковими установами, бізнесом та державними структурами.

Застосування комплексного підходу до оцінки та оптимізації використання інтелектуальних ресурсів сприятиме підвищенню ефективності роботи організацій, стимулюванню інноваційної діяльності та покращенню загального економічного стану. Подальші дослідження у цій сфері можуть бути

спрямовані на вдосконалення методів оцінки та розробку нових інструментів управління інтелектуальним капіталом.

Література:

1. Kocziszky György, Pererva P.G., Szakaly D., Somosi Veres M. (2012) Technology transfer. Kharkiv-Miskolc: NTU «KhPI». 668 p.
2. Перерва П.Г., Борзенко В.І., Кобелева Т.О. Інтелектуальна власність: магістерський курс: підручник. Харків: НТУ «ХПІ», 2019. 1002 с.
3. Nagy S., Pererva P.G. Compliance principles // *Universum View* 9. Economics and management: conference materials. Vinnytsia: NilanLTD, 2018. P. 89-96.
4. Compliance program: [tutorial] / P.G.Pererva [et al.]; ed.: P.G.Pererva, G.Kocziszky, M.Veress Somosi. Kharkov ; Miskolc : NTU "KhPI", 2019. 689 p.
5. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ В.Л. Антикризовий механізм сталого розвитку підприємства /ТОВАЖНЯНСЬКИЙ В.Л.-Х.: Віровець А.П. : Апостроф, 2012. 703 с.
6. Pererva P., Nagy S., Maslak M. (2018) Organization of marketing activities on the intrapreneurship // *MIND Journal*. №5. 10 p.
7. Лега О. В. Податкова перевірка як форма реалізації податкового контролю. URL: <https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/4.3/90.pdf>
8. Дорогань-Писаренко Л., Безкровний О., Лега О., Песцова-Світалка О. Університетська освіта: навч. посіб. Полтава: ПДАА, 2020. 142 с.
9. Перерва П.Г. Управління маркетингом на машинобудівному підприємстві // Навч.посібник для інж.-техн.вузів.- Харків : «Основа», 1993.- 288 с.
10. Косенко О.П., Долина І.В., Перерва П.Г. Еколого-соціальна оцінка інтелектуально-інноваційних технологій. *Вісник Нац. техн. ун-ту "ХПІ"* : зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2013. – № 67 (1040). – С. 36-45.
11. Перерва П.Г. Управління інноваційною діяльністю підприємства // *Маркетинг: підручник* / За ред. О.А.Старостіної. К.: Знання, 2009. С. 461-518.

12. Косенко О.П., Долина І.В., Перерва П.Г.. Методологічна сутність інноваційно-інтелектуальних технологій. *Вісник Нац. техн. ун-ту "ХПІ"* : зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2013. – № 66 (1039). – С. 30-38.
13. Перерва П.Г., Косенко А.В., Косенко О.П. Моделювання споживчої, виробничої, інтелектуальної та кадрової складових ресурсного потенціалу. *Вісник НТУ "ХПІ"* : зб. наук. пр. Харків : НТУ "ХПІ", 2012. № 51 (957). С. 68-73.
14. Перерва П.Г., Косенко А.В. Розвиток організаційного механізму комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності на основі функціонального підходу. *Економіка розвитку*. 2009. № 1. С. 11-16.
15. Перерва П.Г., Ткачов М.М. Економіко-правові причини порушення прав інтелектуальної власності // *Вісник Нац. техн. ун-ту "ХПІ"* : зб. наук. пр.. – Харків : НТУ "ХПІ", 2012. – № 51 (957). – С. 106-112.
16. Перерва П.Г., Гусаковська Т.О. Інтелектуальна власність в структурі інтелектуального капіталу // *Вестник Нац. техн. ун-та "ХПІ"* : сб. науч. тр. Харьков : НТУ "ХПІ", 2008. № 1-2'. С. 161- 168.
17. Косенко О.П., Кобелева Т.О., Перерва П.Г. Кон'юнктура технологічного ринку: оцінка ризиків комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності. *Вісник НТУ "ХПІ"* : зб. наук. пр. Харків : НТУ "ХПІ", 2014. № 33 (1076). С. 76-87.
18. Лега О.В., Яловега Л.В., Прийдак Т.Б. Податкові ризики як елемент податкової політики підприємств. *Інфраструктура ринку*. Випуск 67. 2022. С. 229-233.
19. Перерва П.Г., Косенко А.В., Косенко О.П. Розвиток організаційних структур трансферу технологій в ВНЗ (комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності). *Механізм регулювання економіки*. 2009. № 4, т. 2. С. 147-154.
20. Марчук Л.С., Перерва П.Г. Інтелектуальний потенціал як економічна категорія. *Вісник НТУ "ХПІ" (економічні науки)* : зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2018. – № 15 (1291). – С. 53-63.

21. Plaksiienko, V.Y.; Dorogan-Pisarenko, L.A.; Pryidak, T.B.; Leha, O.V.; Ialoveha, L.V.; Krasota, E.H. Designing a Framework for Future Economists' Digital Competence // *Inf. Technol. Learn. Tools* 2020, 80, 140–160.
22. Лега О. В., Мокієнко Т. В., Прийдак Т. Б., Сіренко О. В., Яловега Л. В. Облік витрат та калькулювання собівартості допоміжних виробництв у сільському господарстві // *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 10. С. 40–47. URL: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2021.10.40>.
23. Будник А.М., Лега О.В. Історичні аспекти формування поняття «необоротні активи». *Економічні науки*. 2014. № 5(08). С.63-66.
24. Лега О.В. Баланс підприємства: історія та сучасні реалії. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. Вип. 11. С. 863–868.